

Szekeres a falon

William Penn határozottan kijelentette, Pennsylvániában nem tiltja törvény, hogy valaki seprűnyélen lovagoljon. De Pennsylvania messze van, és aki messziről jött ember, azt mond, amit akar. Még tányérszemű kutyákról is beszélhet, amelyek az arannyal teli hordón ülnek valahol egy föld alatti folyosón, és a világ minden kincséért sem távoznának onnan önszántukból. Hans Christian Andersen odateremtette őket, nincs mese.

Ez járt épp az eszemben, amikor a tízemeletes panelház felé vitt utam egy másik tízemeletesből jövet. Ennek vagy három évtizede, ha nem több. Mert az évek szállnak, mint a percek, amiképpen ránk testálá ezt ama Jézus Herceg. Az a tévedhetetlen barom.

Május volt, virágzott a leánykereskedelem, villant fel emlékezetemben egy régi hordószónoklatom motívuma. A féktelen bolondozások ideje, még egyik istenverte cimborám se halt meg, nem kell megtorpannom váratlan elhatározásomban, hogy na, most akkor benézek Venyigeszúhoz, aztán majd Planktonhoz és így tovább, mert megtehetem. Vagy tárt karokkal, vagy karókkal, de várnak. Ez mostanság már nem lehetséges. A kutya sem vár, közös történelmünk egyetlen bizonyítékaként lődörgök ebben a városban, amelyet oly sikerrel dúltunk fel egykoron. Hogy a kutyánál maradjunk; a kutya sem emlékezik már egyetlen parádés cirkuszunkra, azaz előadásunkra sem, amely az akkori közhelyes meghatározás szerint kiverte a biztosítékot. Előadások a barlangban; költők, írók, zenészek, válogatott komédiások és vendégeik lepik meg a vétlen kirándulókat. Vonósnégyes muzsikál az ösvény mellett a szálerdő aljában. A „fúvószenekar bokorba rejtve” már nem valósult meg, de nem azért, mert kedvesztettek lettünk. A dolgainkat már megvalósulásuk előtt igyekeztek meg nem történné tekinteni, mert általában a nyugalom feldúlását jelentették, ha átmenetileg is. És így aztán persze utólag és személy szerint is besoroltattunk ugyanebbe a kategóriába. A hivatalosság biztonsága érdekében. Minek is okoznánk kedves perceket és örömet? Elpályáztunk a föld alá, annál is inkább, mert bányavidéken éltünk, adta magát a kifejezés. Underground! Azaz *andergrand!* Vágyik a fene a műkedvelők paradicsomába! Ez nem város, településnek is kevés. Csak a helyenként gyomként megkapaszkodó apró kis társaságok képviselték benne az értelmet.

Elhaladtam a tízemeletes mellett, amelyikre valaki odafújta fehér festékkel azt, hogy „Buzi Szekeres”. Írt betűk, semmi cifraság. Odafent a mennyekben él, miként lovagnak választottja, batiszt zsebkendője híján konyharuháját gyűrögetve a várkisasszony, akiért szívet dobogtatni arra visz utunk a Borostyánba menet. A Borostyán egy ital-

mérés, amelyikben még nincs televízió, nincs kereskedelmi rádió hangja, pincér van, újság és betető ismerősök. Rágyújthatsz a cigarettára és fújhatod a füstöt a gipszkar-
ton mennyezet irányába. Közben azt hiszed, hogy túl sok a Tilos! felirat. Buzi Sze-
keres, egyszer megírjuk a történetedet!

Harminc év múltán ugyanarra lépkedve láthatom, semmi nem változott. A semmi
az, ami nem változott. A felirat sértetlen, az emeleten nincs már ugyan várkisasszony,
de a falon ott a Buzi Szekeres. Kedvem támad, hogy egy söprűn lovagolva a lehető
legnagyobb felhajtás kíséretében és nagy dérrrel-dúrral besüvítsek a Borostyán szar-
barna ajtaján. Sört rendeljek Unicummal, és a hamutartó helyett valami szilárd és
nehéz tárgyat belevágjak a pusztító tévéadásba ott szemben a lap tévé síkján. Mert a
Borostyán is megvan még, de az asztaloknál nem ül senki. Még egy megveszekedett
kísértet sem, amin egyáltalán nincs mit csodálkozni. Garázs van, varázs nincs. Sze-
keres a falon. De sorolni nincs mit, siratni nincs kit, ahogyan a Költő ezt reánk
hagyta. Úgyhogy; folyt köv. Integessetek!

Repezállás

Hat év csak az ember életében nagy idő. Nézhetjük bármikor, vizsgálhatjuk bárho-
gyan. A születés utáni perctől az első hatig, vagy az utolsó lehelet előtti hatszor ti-
zenkét hónapot. A második nagy háború óta hat év telt el akkor már minden táján a
világnak, így itt az udvaron is, ahol a faleveleket lassacskán kezdte megcsipdesni az
ősz. Dolgozott a fűrész, hullott a fűrészpor, nőtt a kuglik halma a fűrészbak mellett.
Ment előre, jött hátra ez a fűrészlap a darabolásra váró fatörzs darabokban a fűrész
fogantyúit markoló két ember szándéka szerint.

Hat évvel egy fémszivattarral vitézkedő háború után idegen testek sokaságát nőtte már
be a környékbeli fák többsége. Az idegen testek változatos formájú fémdarabok vol-
tak. A fák pedig többnyire fedezékek az egykori háborús szereposztásban, mert nem
térhettek ki semmiféle közeledőknek az útjából. Feltéve, ha egyáltalán időben fede-
zékként használhatta valamelyiküket egy emberi lény, aki a halála előtti percekben
még élt és tökéletes egészségnek örvendett. Süvítés, csattanás, forgácsok repdesése,
aztán vizit. Nézzük csak, mit kaptunk be épp! Ez volt a fák szokásos szófordulata ak-
koriban.

Ezeket a lőszermaradványokat, aknaszilánkokat, repeszeket a fa teste körbenőtte pár
év alatt, miután kivetni nem tudta magából. A természetgyógyászat kínálta megoldás
volt az egyetlen, amivel együtt élhetett a továbbiakban. A repesz megtartotta eredeti
pozícióját, a fa pedig megfontoltan és folyamatosan körbenőtte. Karcolásnyi jel nem
maradt a repesz után a törzsön. Esetleg egy megszólalásig valamire emlékeztető for-
radás. – Nini! Egy ördöggel cimboráló Jézus! Látod? Kopogni kár, figyelmeztethette

volna a varjú a harkályt, de nem figyelmeztette. Mert a varjú ilyen. Szép, nagy, fekete, de csak a csőre után képes ballagni a megsárgult kukoricaszárak között és rá sem hederít a harkályra. Csak a csőrét figyeli, csőrre töltött varjúballagást láthatunk, ám még a teremtője sem tudja megjósolni, hogy merre veszi majd az irányt ez a csőrnehéz jószág a következő pillanatban. Hát akkor egy egyszerű varjúkoponya miképpen birkózna meg ezzel a feladattal? Kopogni kár – egy ördöggel cimboráló Jézus – micsoda marhaság!

Amikor kuglikra fűrészezi az ember a kivágott fa törzsét hat évvel az utolsó háború után, valamiképpen bújócskát játszik a repesszel. Vagy fordítva, ahogyan az egyszerű gözmozdony forgató mondaná, amikor a melléfogást szolgálják fel neki az Élet Étkezőkocsijában.

A repesz szinte kivétel nélkül ott lapul valahol a fatörzsben, és amikor a fűrészlap ugyanazon a helyen – tehát valahol – haladna előre, bizony piszok rosszul teszi. Egy fülsértő sikítás, a repesz jót vihog a fűrész fogain, a fűrészelvek pedig nyomban megállnak, kirántják a lapot a vágatból, hogy megvizitálhassák a repesz aljas aknamunkáját. Merthogy a repesz már elvileg rég halott, cselekvésképtelen, aztán most mégis osztályozót kell játszaniuk a nagyfűrész fogainak a bennmaradásért. Pontosabban a megmaradásért, mert lehet újra élezni, igazítgatni a csorba fogakat, és ez többnyire áldozatokkal is jár. Káromlások szállnak ilyenkor az égre, és keringenek odafent hosszasan.

A repesz úgy kerül a fatörzsbe, hogy például az ifjú akác meg akar menteni egy embert, és a repesz útjába áll, mellét kifeszíti, hogy azzal fogja fel a süvöltve száguldó repeszt. – Semmi mást nem bántam meg az életemben, ezt az egyet kivéve – állapítja meg élete utolsó napjának reggelén az akkor már jeles kort megélt akác. De nem magyarázkodik, okát nem adja páforgulásának. Egy hétköznapi varjúagy meg sem kísérli, hogy választ adjon helyette – akáckérdésre akácválaszt – varjúlogikával. És ezt helyesen teszi.

A szilvafa más. A szilvafa inkább húzódozik, és akár egy fásult változatú Švejk igyekszik az esztelenek figyelmét felhívni, hogy ne lőjenek, főleg ne robbantgassanak, mert itt emberek, fák és más élőlények vannak. Természetesen mindhiába, az esztelenek, ha lehet, akkor szünet nélkül lőnek és robbantgatnak félelmükben továbbra is, hátha megússzák azt a komfortos poklot, amibe belenavigálta őket egy eszelős. A repesz azonban se lát, se hall, mert csak egy repesz. Aztán repül, süvít és becsapódik a szilárdba.

A repesz úgy keletkezik, hogy az áramvonalas fémképződménybe, amelyik hozzávetőlegesen egy nagyvonalúan kivitelezett tehéntőgyre hasonlít, löszert (az egyszerűség kedvéért; puskaport) töltenek, amit aztán aknának, gránátnak és más hasonlóknak neveznek el. Ezek a töltethordozó vastögyek légvonalban érnek célba, mert így cél-

szerű és becsapódáskor ezer és egy darabra szakadva belefűrődnek minden szilárdba. Különösen a kevésbé szilárd testekbe fűrődnek bele, de most egy szilvafáról lévén szó; egy szilvafa ágaiba és törzsébe fűrődött repeszcsalád egyik tagjával állunk szemben.

A fán forradás jelzi, hogy hol csapódott belé a repesz. Legtöbbször, mire én megnézhetem ezt a helyet, már szinte teljesen begyógyult, de ott lapul alatta a sunyi repesz. A kacsászatóhoz járok a fűzfákhoz, nem vagyok még hat éves, nem tudnék különbséget tenni a repeszállás és a terpeszállás között.

Amikor végül elénk kerül ez a félresikerült nokedlire emlékeztető acéldarab, a fűrészlap nyomai fényesek rajta, tehát titokban még él a repesz. Ilyen gonosz. Hat évig lapult fába zárva és várt a fűrész fogaira, és most elérte a célját. Varjúkoponya? Ugyan már! Egyik falevél után hullik a másik, hajnalra a horizont csíkja zúzmarás lesz és nem érdemes semmibe belerúgni, mert odafagyott a földhöz. Tehát most legfőbb ideje megkeresni a fűrészfog reszelőt. Azt a háromszög keresztmetszetűt a sublót felső fiókjában. Ha a varjúgondolkodás vezérlőtermét, a varjúagyat és logikáját vesszük alapul, akkor sincs ez másképp.

Fekete Péter pápa

A templom utcájában laktunk, emelkedett a Kálvária felé, szűk kis utcácska volt, akkoriban a Gróf Apponyi Albert nevet viselte. Később persze kényszerűségből kikeresztelkedett, nem is emlékezem már, hogy milyen néven létezett utóbb. Mert csak a neve változott és néhány ház lakói lettek mások, a lényeg azonban ugyanaz maradt. Szűk kis utcácska régi házakkal.

Közeledtek az oroszok, a német katonák, akiket a házakban szállásoltak el, úgy jártak a frontvonalba, mintha munkába mennének. A front a Kálvárián túl lehetett, valahol a hegyerinc mögött. Az ottani fedezékekből lőtték az oroszokat, de azok csak jöttek, átmászva, ugorva a halottaikon, amíg egy lövés, vagy az odavetett sorozat nem végzett velük. – Napok óta lőjük halomra őket, de csak jönnek az újabb sorok, rohanvást jönnek, nem törődnek semmivel. Ordítanak, mintha éppen szíjat hasítának a hátukból, ellövik azt a rengeteg löszert a levegőbe és meghalnak, mert egyenesen bele-rohannak a mi lövéseinkbe. Borzalmas. Egy halom halott, amelyik egyre nagyobb halom lesz, mire jön a váltás. Aztán négy óra múlva újra én és nincs vége semminek.

Nálunk lakott ez a német katona. Jóraló ember volt, mi meg még életünkbe nem láttunk oroszot. Nem is nagyon akartunk, a hírük elöttük járt. Szép kislány voltam, de időben sikerült a lányokat és asszonyokat a szomszédunk pincéjében eldugni. El-

bújtatni. Egy ötszázötven literes hordó takarta a bejáratunkat. Csak a dédnagymama maradt a házban, de ő már tényleg olyan öreg volt, hogy nem bántották.

Ez a német katona egyszer hazajött, és azt mondta, hogy őt nem érdekli ez az egész, elmegy innen. Talán túléli, de nem bírja tovább. Volt egy baltája, aminek nem eshetett le a feje, mert két fém lap rögzítette a nyélhez csavarokkal. Amióta katona lett, azóta hordta magával a baltáját, de akkor ránk hagyta. Azt mondta, nincs egyebe, de szeretné megköszönni, hogy nálunk lehetett, és szeretné megköszönni a gondoskodást. A mai napig megvan a balta, a gazdájáról azonban semmit nem hallottunk utóbb. Elment, lehet, hogy az égi lajtergyára ráakadt, és felment rajta, hogy megnézzze az égi erő paszuly legfelső leveleit.

Nem csak ő járt nálunk, hanem a szemközti házból is jött egy fiatal katona néha kártyázni. Fekete Pétereztünk. Valami miatt elég nagy becsülete lehetett, a társai mindig rajta tartották a szemüket, az embernek olyan érzése támadt, mintha vigyáznának rá, akár egy értékes térképre vagy rejtjel rendszerre. Azt mondta, hogy Bajorországban született, és lényegében gyerekként sorozták be katonának. Huszonhetes volt ő is, ahogyan én, lényegében gyerekeknek számítottunk a polgári fogalmak szerint. A polgári fogalmak azonban akkoriban már nem sok mindent értek. Joseph-nek hívták, mi Joshinak. Joseph Ratzinger volt a teljes neve. Tankcsapdák felállításában segédkezett, de egy alkalmas pillanatban aztán megszökött, és ez a szökés sikerült is, ezt később könnyen megállapíthattuk. Igaz, jóval később, évtizedek múltával.

Sokszor maradt nála a Fekete Péter, ami azzal járt, hogy a tűzhelyből vett korommal megjelöltük, mint minden vesztest. Egy fekete csík került az arcára, amennyi korom megtapadt az ujjadon, azt rákenhetted. Néha már alig akadt szabad hely, mert valahogyan rá járt a rúd. A kártyában nem ismerte a szerencsét és már akkor is láncdohányos volt.

Na, aztán megjöttek az oroszok, a németek pár nappal korábban elmentek, épp Karácsony este történt. Elénekeltek anyukával a Mennyből az angyalt, meg a Pásztorokat, gyertyát gyújtottunk és készültünk át a pincébe. Hallottuk délután, hogy az oroszok gyalogosan közelednek már az erdő alatti füves részen meg az országúton is, úgyhogy nem akartunk kockáztatni semmit, de egy kicsit elkéstünk. Zörgettek, ajtót nyitottunk, bejött néhány katona. Körülnéztek, meglátták a karácsonyfát. A tangóharmonikámat akkor kaptam meg. Évekig vágyakoztam rá. Még meg sem érintettem, az egyik katona – azt hiszem, tiszt lehetett – felemelte, a vállára kanyarította és szó nélkül kiment az ajtón a többiekkel együtt.

Az a német katona pedig, a Ratzinger Fekete Péter egyházi ember lett és szépen haladt felfelé a ranglétrán. Egészen addig, míg pápa nem lett belőle. Benedek néven választották meg, én meg rögtön ráismertem, de senki nem hitt nekem. Azt hiszem

megmosolyogtak a hátam mögött, de nyíltan is kételkedett általában mindenki, akinek meséltem a történetünket. A Fekete Pétert meg a többit. Megmérgekedtem, írtam egy levelet, már elég gyatra németséggel, mert elfelejtettem németül. Kivel is beszéltem volna? Joshi Ratzingernek címeztem a Vatikánba. Egy hónap múlva kaptam rá választ. Egy szép, díszes lila boríték, az asszony és lánykori nevem is rajta. Feladóként a Vatikán valamilyen hivatala, de a levél kézzel írottan, Joseph Ratzinger aláírásával érkezett. Nagyjából úgy szólt, hogy emlékezve az együtt töltött napokra, és köszönettel mindenért, hálával gondol ránk Fekete Péter. Aztán a dátum és az igazi polgári név. Belenéztem a borítékba és elnevettem magamat. Cigaretta hamu volt az alján.

Krizsán Dániel: Magányos páros